

copla sacerdotis absolventis, qui solus potest in foro penitentiae absolvere, absolutus est penitens ab obligatione confessionis. Propter hoc potest aliter dici quod nunquam est necessarium confiteri non sacerdoti; est tamen licitum, si fiat ex sola humilitate ad habendum consilium, vel ad verecundandum propter Deum, cum verecundia sit pars satisfactionis, dummodo constans non se subiciat non sacerdoti sacramentaliter ut ministro, » etc. Dominicus Soto in 4 sent., dist. 18, q. 4, a. 1, sub medium, de hac re inter alia hæc profert : « Erubescencia confitendi, et humilitas augebunt illi meritum, et poterit ab illo amico consilium accipere, et medelam suis curandis morbis. » Et paulo post 386 respondet Seo'o, qui ejusmodi confessionem in detrimentum fore salutis affirmat : « Moderatius tamen, inquit ille, dicere possumus jam non esse in usu, neque esse consulendam, » etc. Videsis etiam Alexandrum de Alès in 4 sent., q. 78, membro 1, art. 1; Gabrielem, dist. 17, q. 1, dub. 7; Sylvestrum V Confessor. 1, q. 1; Navarri man., cap. 21, n. 41; Guill. Estium in 4. sent., dist. 17, § 1. »

(¹⁰) *Et quosdam sanctorum Patrum legimus, qui animas rezerunt, et tamen eorum ordines nescimus. Quod compertum habetur in SS. Antonio, Ilkariene, rambo, Macario, Francisco de Paula, atque aliis quamplurimis; de quorum ordinibus ne verbum quidem apud probatos scriptores offenderis. Coram illis modo, quo supra in priore explicatione dictum est de occultis et apertis peccatis (nimirum directionis gratia), fiebant confessiones.*

(¹¹) *Quod si nemo, cui confitearis, invenitur, ne*

desperes. Hoc loco non obscure docet auctor de confessione in extrema necessitate facienda prius fuisse locutum; nec non et eadem prorsus mente, quæ sequuntur sanctorum Patrum auctoritates subjecisse; necessitatem vero intelligit eam, dum proprium, aliumve sacerdotem, et quos supra recensuit, quibus tuto et absque publicationis timore scelera sua deponat, nusquam potest invenire.

(¹²) *Quia in hoc Patrum conveniunt sententiæ. Magister sententiarum ubi supra, et cardinalis Bellarminus cap. 15 et 20, l. iii De penitentia, hasce Patrum sententiæ de publica confessione interpretantur. Illos consule, si lubet. Easdem nihilominus sententiæ de revelatione seu infractione sigilli confessionis esse intelligendas, contendere videtur B. Lanfrancus; ubi videlicet secure, cui possit committere sua peccata, adest nemo; velut ipse disertis verbis innuit : « Quod si nemo cui confitearis invenitur, ne desperes, quia in hoc Patrum conveniunt sententiæ, ut Domino confitearis. »*

(¹³) *Maximus in sermone paschali. Seu B. Ambrosius, lib. x in Lucam cap. 96. Hæc et quæ sequitur S. Leonis sententiæ, duobus modis a Bellarmino explicatur, loco citato, c. 20, sub finem : 1. « Eodem tempore nondum institutam fuisse confessionem sacramentalem, ac per hoc nihil esse mirum, si Petri confessio non legatur. Deinde S. Ambrosium loqui de lacrymis, quæ confessionem quamdam continent; sic enim S. Petrus, cum sciret Christo notum fuisse crimen suum, non voce, sed lacrymis confessus est; id quod omnino sufficit in confessione quæ fit Deo, qui omnia novit, » etc.*

SOLI DEO HONOR ET GLORIA.

DE OPUSCULO SUBSEQUENTI MONITUM.

(Hist. lit. de la France, VIII, 295.)

Les derniers éditeurs de la Bibliothèque des Pères ont ajouté aux écrits de Lanfranc publiés par Dom d'Acheri un autre opuscule intitulé *Sermon ou Sentences de l'archevêque Lanfranc*. Dom d'Acheri, ne l'ayant découvert que plus de douze ans après avoir donné son édition, l'avait déjà publié dans son *Spicilege* t. IV, p. 227, 228) lorsqu'on l'a fait entrer dans l'autre recueil. C'est un court, mais excellent traité ascétique, où l'on reconnaît aisément la plume et la piété de celui dont il porte le nom. Lanfranc y fait un détail admirable de toutes les principales pratiques qui sont nécessaires à un ascète et à un moine pour soutenir dignement la profession qu'ils ont embrassée. Il y touche à la fin ce qu'il avait déjà établi ou qu'il établit depuis dans une de ses lettres (ép. 33), touchant l'Eucharistie, qu'il est bon de donner aux enfants, mais qui ne leur est pas absolument nécessaire pour le salut avant l'âge de raison.

BEATI LANFRANCI SERMO SIVE SENTENTIÆ.

Octo sunt quæ, si diligenter a religiosis observentur, per horum observantiam non esse segnem sui ordinis custodes, ab iis qui sanum sapiunt, facile judicabuntur. Primum est, ut claustrum suum te-

neant, neque de illo ullo modo sine licentia exeant, neque etiam tunc, nisi rationabilem causam habeant. Secundum est, ut silentium suum districtè teneant, nec illud pro ulla omnino re, nisi rationalibus occa-

ste et inevitabilis eveniat, facile rumpant. Tertium est, ut nullam proprietatem habeant, nec etiam per licentiam plus habere quam necessitas postulat, expectant. Quartum est, ut praelatis suis in omnibus obediant, nisi forte (quod absit!) iis aliquid contra voluntatem Dei præcipiant; tunc enim nullo modo eis in hac re obediendum est; quia, sicut beatus Gregorius ait, malum propter obedientiam nunquam fieri debet; bonum vero aliquando intermitteri potest. Quintum est, ut pro nulla causa, etiamsi eis justa videatur, mormurare vel detractionem facere audeant, ne omne bonum, si quod facere videntur, per hanc nequitiam perdant. Sextum est, ut invicem secundum Deum se diligant, et omne bonum quod singuli sibi ab aliis impendi desiderant, ipsi aliis hilariter et cum gaudio impendant. Septimum est, ut constitutum servitium secundum morem Ecclesie sue, si possint reddere, non negligant; et in hoc agendo intenti et non vagi assistant; ne vagando oculos divinæ majestatis, ante cujus conspectum videntur assistere, offendant. Octavum est, ut puram confessionem de omnibus peccatis suis faciant: quam tamen confessionem non passim omnibus prout cui iuberit, nisi tantummodo suis praelatis, vel quibus dilem praelati potestatem tribuunt, faciant. Regnum Dei et justitiam ejus querere, est cœlestis patriæ bona desiderare, et quibus justitiæ meritis ad hoc perveniri debeat indesinenter inquirere. Docere et non conviciari ignorantibus debemus, sicut cecos non conviciamus, sed manu ducimus. Quanto graviori multo cogitationum carnalium premimur, tanto orationi ardentius insistere debemus. Deo nostro

A jucunda sit laudatio, si quod ore canimus, opere non impugnamus. Cum psalmum dicis, cujus verba loqueris agnosce, et in compunctione magis animi quam in tremulæ vocis dulcedine delectare: lacrymas enim psallentis Deus magis quam garrivum comprobabat. Non vacet mens tua in variis perturbationibus; quod si pectori tuo insederint, dominabuntur tui, et deducunt te ad delictum maximum.

Dixit...., verum Christi templum est anima credentis. Etiam in minimis caute age: non enim minimum in vita homini negligere minima. Otiosa menti maligni spiritus pravas cogitationes inerat, ut si quiescat ab opere, non quiescat a malorum operum delectatione. Omnia quæ blandimento, quæ occulta voluntate animum trahunt, rejice. Ede cura saturitatem, bibe cura ebrietatem; nec presentibus deliciis inhærebis, nec absentes desiderabis. Victus tibi ex facili est, nec ad voluptatem, sed ad cibum accede; desideria tua parvo redime, quia hoc tantum curare debes ut desinant. Gravior appetitus ex indignatione nimia nascitur, quem acceptæ plerumque accendit injuriæ dolor. Nulli est aliquatenus obviandum unumquemque fidelium corporis et sanguinis Dominici tunc esse participem, cum in baptisate membrum efficitur corporis Christi, nec alienari ab illius panis calicisque consortio, et si, antequam panem illum comedat calicemque bibat, de hoc sæculo migraverit, in unitate corporis Christi constituto; sacramenti quoque illius participatione ac beneficio non privatur, cum in se hoc quod illud sacramentum significat, invenitur habere.

APPENDIX

AD ILLUSTRANDA B. LANFRANCI OPERA.

CHRONICON BECCENSIS ABBATIE.

Ab ipsa fundatione ad an. 1467, ex veteri manuscripto codice ejusdem cœnobii.

I Anno ab Incarnatione Domini 1031, Henrici regis Francorum anno quarto, Roberto, filio secundi Richardi, et fratre tertii Richardi habentis Northmanniæ gubernante, Herluinus venerandæ sanctitatis abbas Beccensis Ecclesie primus, inspirante Domino nostro Jesu Christo omnium bonorum auctore, postposita nobilitate terrena, qua satis pollebat, abjecta sæculi pompa, qua ante non parum justa modum suum floruerat, fastuque terreno relicto, hoc anno cingulo militiæ deposito, ad Christi paupertatem tota devotione se contulit, et, ut soli Deo liberius vacaret, sola Dei dilectione habitum monachalem cum gaudio suscepit.

A Danis, qui primi Northmanniam obtinuerunt,

D originem duxit pater ejus; mater autem ejus proximam ducum Flandriæ consanguinitatem attigit. Ansgotus ille, ista Hellaya nomen habebat. Quem Guilbertus Brionensis comes, primi Richardi Northmannorum ducis nepos ex filio consule Godofrido, illum enutritum penes se inter omnes curiæ sue primates habuit acceptissime. Habilis ille ad arma plurimum erat, nec minore ea animositate gestabat. Omnes omnium totius Northmanniæ majorum in electis illum habebant. In armis omnisque rei militaris usu et cultu corporis sui attollebant. Domini et militiæ committentem suorum præstantissimus erat. Quibus de rebus, non solum singularem domini sui obtinuerat favorem, verum et apud Robertum,